

Συστήματα θεματικής πρόσβασης

σπουδή πάνω στην προσπάθεια αξιολόγησης

Κατερίνα Τοράκη

toraki@tee.gr

Κέρκυρα, 28-5-2010

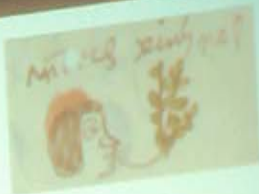
Part One:
Human Categories
in the Early Egyptian Script System
Dynasty 1-3 (c. 3000-2600 BCE)

ÉCOLE
NORMALE SUPÉRIEURE

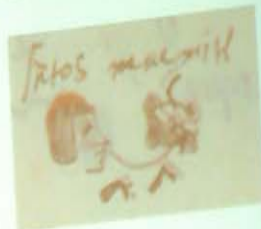
ÉCOLE
NORMALE SUPÉRIEURE

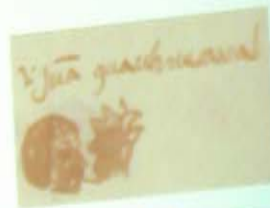
Man Classifier with
a name glyph

Widower Classifier
with a name glyph

Deceased Man Classifier
with a name glyph

ÉCOLE
NORMALE SUPÉRIEURE

New usage of classifiers 通 and 起
in Hong Kong

- 起: Associated with *negative events*
- 通: Associated with *telecommunication message*

A result of *language contact*

Verb classification in writing systems

Some further "**graphemic classifiers**" (in Late Egyptian) Kammerzell (2008)

Expressions of **communication**:

'read out', 'say', 'speak', 'sing', 'love, wish', , 'bless', 'reply', 'be(come) silent', 'give testimony', 'drink', 'beg', etc.

Expressions of **motion**:

'come', 'go', 'send 'search', 'go down, fall', 'put, throw', 'reach', 'intervene', 'depart', 'rise', etc.

Expressions of **physical strength and manipulation**:

'be strong', 'force one's way', 'steal, take hold', 'open', 'fell', 'kill', 'do business', etc.

Classifiers in Vietnamese and Hmong

- *cái* `a non-living thing'
- *cây* `a tree or plant, a stickshaped or plantlike object'
- *chiếc* `individual item of floating object, vehicles'
- *con* `a living thing that is not human'
- *hòn* `a stone or stonelike thing'
- *quả* `a fruit, a round, globular object'
- *quyển* `a volume'
- *sợi* `a hair, thraid, corf, etc.'
- *tấm* `a flat piece of material'
- *tờ* `a sheet of paper, document'

Αριστοτέλης

Οι Κατηγορίες κατά Αριστοτέλη:

- υπόσταση (ουσία)
- ποιόν (ποιότητα)
- ποσόν (ποσότητα)
- προς τι (σχέση)
- πού (χώρος)
- πότε (χρόνος)
- κείσθαι (κατάσταση)
- ἔχειν (τρόπος)
- ποιείν (ενέργεια)
- πάσχειν (πάθημα)

Ranganathan

5 κατηγορίες (φασέτες):

- προσωπικότητα (personality)
- ύλη ή ιδιότητα (matter or property)
- ενέργεια (energy)
- χώρος (space)
- χρόνος (time)

Παράσταση της γνώσης

- Ταξινομήσεις
- Ταξονομίες
- Λεξικά
- Θησαυροί
- Οντολογίες

Λειτουργικές προδιαγραφές FRBR

Σύμφωνα με τις λειτουργικές προδιαγραφές για τις βιβλιογραφικές εγγραφές (FRBR) της IFLA, οι κύριες εργασίες που κάνουν οι χρήστες είναι:

- **Εύρεση (Find)** δεδομένων που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένα κριτήρια αναζήτησης (π.χ. θέμα)
- **Αναγνώριση (Identify)** μίας οντότητας (π.χ. από μία άλλη με ίδιο τίτλο κλπ)
- **Επιλογή (Select)** οντότητας που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους (π.χ. γλώσσα, έκδοση)
- **Απόκτηση (Obtain)** της οντότητας που περιγράφεται (π.χ. παραγγελία, κράτηση για δανεισμό, πρόσβαση)

Λειτουργικές προδιαγραφές FRBR

- using the data to ***find*** materials that correspond to the user's stated search criteria (e.g., in the context of a search for all documents on a given subject, or a search for a recording issued under a particular title);
- using the data retrieved to ***identify*** an entity (e.g., to confirm that the document described in a record corresponds to the document sought by the user, or to distinguish between two texts or recordings that have the same title)
- using the data to ***select*** an entity that is appropriate to the user's needs (e.g., to select a text in a language the user understands, or to choose a version of a computer program that is compatible with the hardware and operating system available to the user)
- using the data in order to acquire or ***obtain*** access to the entity described (e.g., to place a purchase order for a publication, to submit a request for the loan of a copy of a book in a library's collection, or to access online an electronic document stored on a remote computer).

Θεματική ανάλυση

content analysis

subject analysis

analysis of a document to determine its content components with their relations to each other

ανάλυση περιεχομένου

θεματική ανάλυση

ανάλυση ενός τεκμηρίου προκειμένου να προσδιοριστούν τα συστατικά στοιχεία του περιεχομένου τους καθώς και οι μεταξύ τους σχέσεις

ISO 5127 και ΕΛΟΤ 1381 (Σχέδιο)

Ταξινόμηση

classification

arrangement of symbols indicating concepts into classes and their subdivisions to express generic relations or other types of relations between them

ταξινόμηση

τακτοποίηση συμβόλων που υποδηλώνουν έννοιες σε κατηγορίες και στις υποδιαιρέσεις τους προκειμένου να εκφραστούν οι ειδογονικές ή άλλου τύπου σχέσεις ανάμεσά τους

ISO 5127 και ΕΛΟΤ 1381 (Σχέδιο)

Σημείο πρόσβασης

access point

every element under which a bibliographic entry may be searched and identified. *NOTE Access points may be names, terms, codes, etc.*

σημείο πρόσβασης

κάθε στοιχείο κάτω από το οποίο μια βιβλιογραφική αναγραφή μπορεί να αναζητηθεί και να προσδιοριστεί.
ΣΗΜΕΙΩΣΗ Σημείο πρόσβασης μπορεί να είναι ονόματα, όροι, κωδικοί κτλ.

ISO 5127 και ΕΛΟΤ 1381 (Σχέδιο)

Επικεφαλίδα

heading

first access point to a description in an information retrieval system

subject heading

heading used to collocate entries for documents having similar content

επικεφαλίδα

πρώτο σημείο πρόσβασης σε μια περιγραφή σε ένα σύστημα ανάκτησης πληροφοριών

θεματική επικεφαλίδα

επικεφαλίδα που χρησιμοποιείται για να παραθέσει μαζί τις αναγραφές για τεκμήρια που έχουν παρόμοιο περιεχόμενο

ISO 5127 και ΕΛΟΤ 1381 (Σχέδιο)

Θησαυρός

thesaurus

controlled vocabulary including equivalent terms, interrelations and rules of application

preferred term - descriptor

index term of a thesaurus used in preference to an alternative and equivalent entry term to which it is related

θησαυρός

ελεγχόμενο λεξιλόγιο το οποίο περιλαμβάνει τους ισοδύναμους όρους, τις συσχετίσεις και τους κανόνες εφαρμογής

προτιμώμενος όρος - περιγραφέας

όρος ευρετηρίασης ενός θησαυρού που χρησιμοποιείται κατά προτίμηση από έναν εναλλακτικό και ισοδύναμο όρο αναγραφής με τον οποίο σχετίζεται

Σημεία θεματικής πρόσβασης

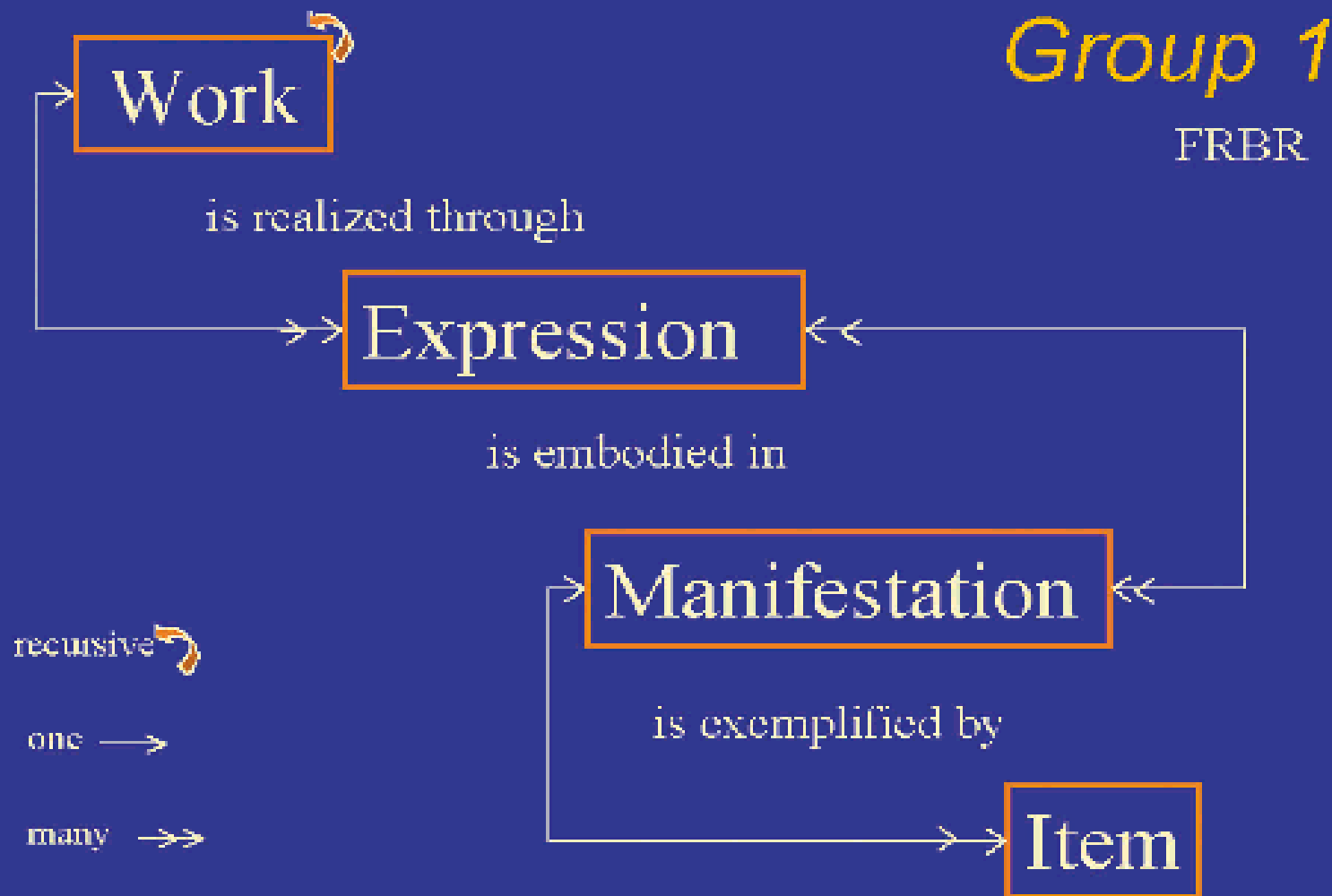
Η θεματική ανάλυση περιλαμβάνει απόδοση σημείων θεματικής πρόσβασης με:

- Ταξινόμηση
- Θεματικές επικεφαλίδες
- Περιγραφείς (λέξεις-κλειδιά)

Αλλά και με σημεία πρόσβασης από

- τον τίτλο
- τα περιεχόμενα
- την περίληψη
- το ευρετήριο
- το πλήρες κείμενο
- τις επισημειώσεις (εθνοταξινομήσεις)

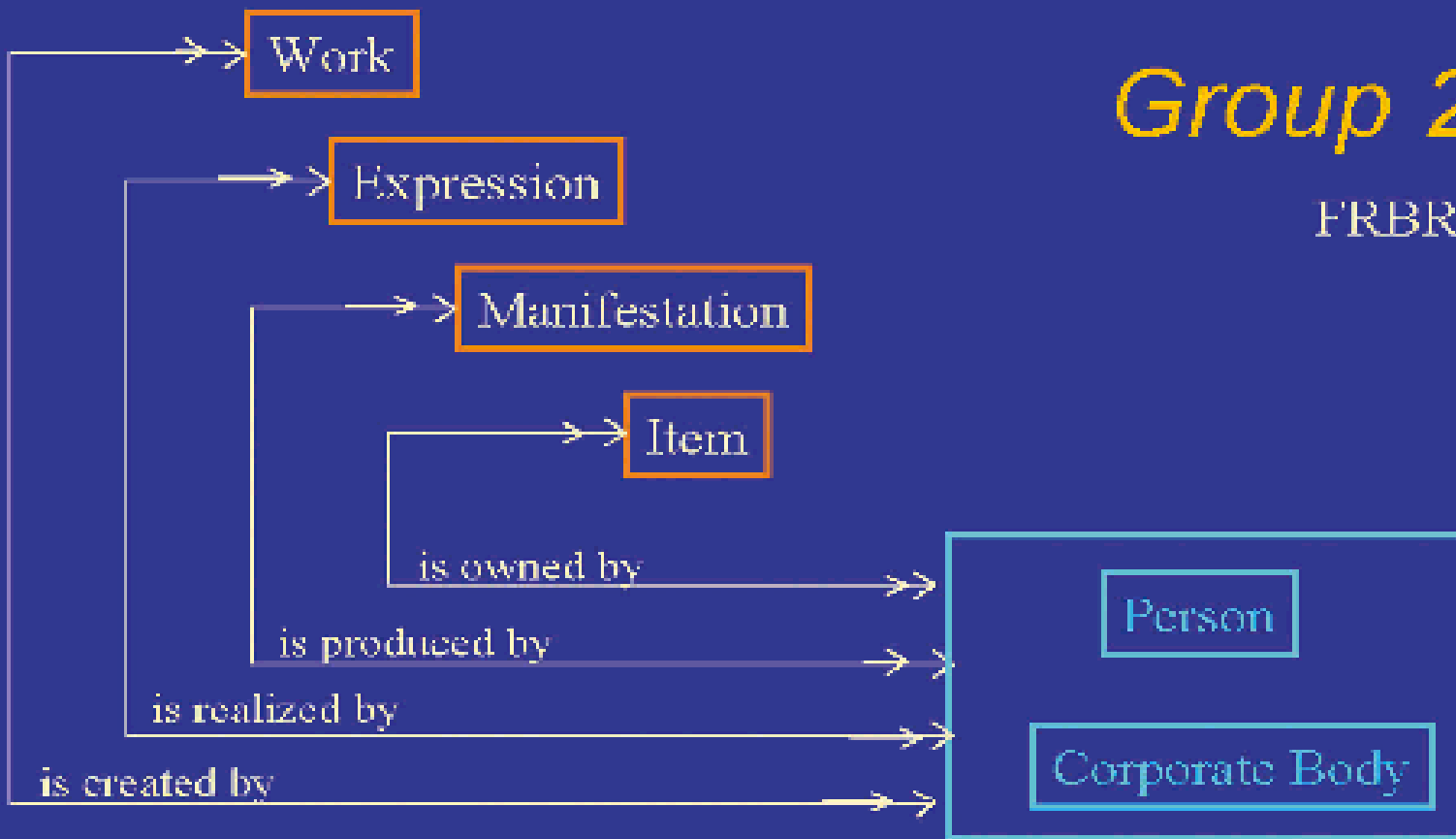
Λειτουργικές προδιαγραφές FRBR

Λειτουργικές προδιαγραφές FRBR

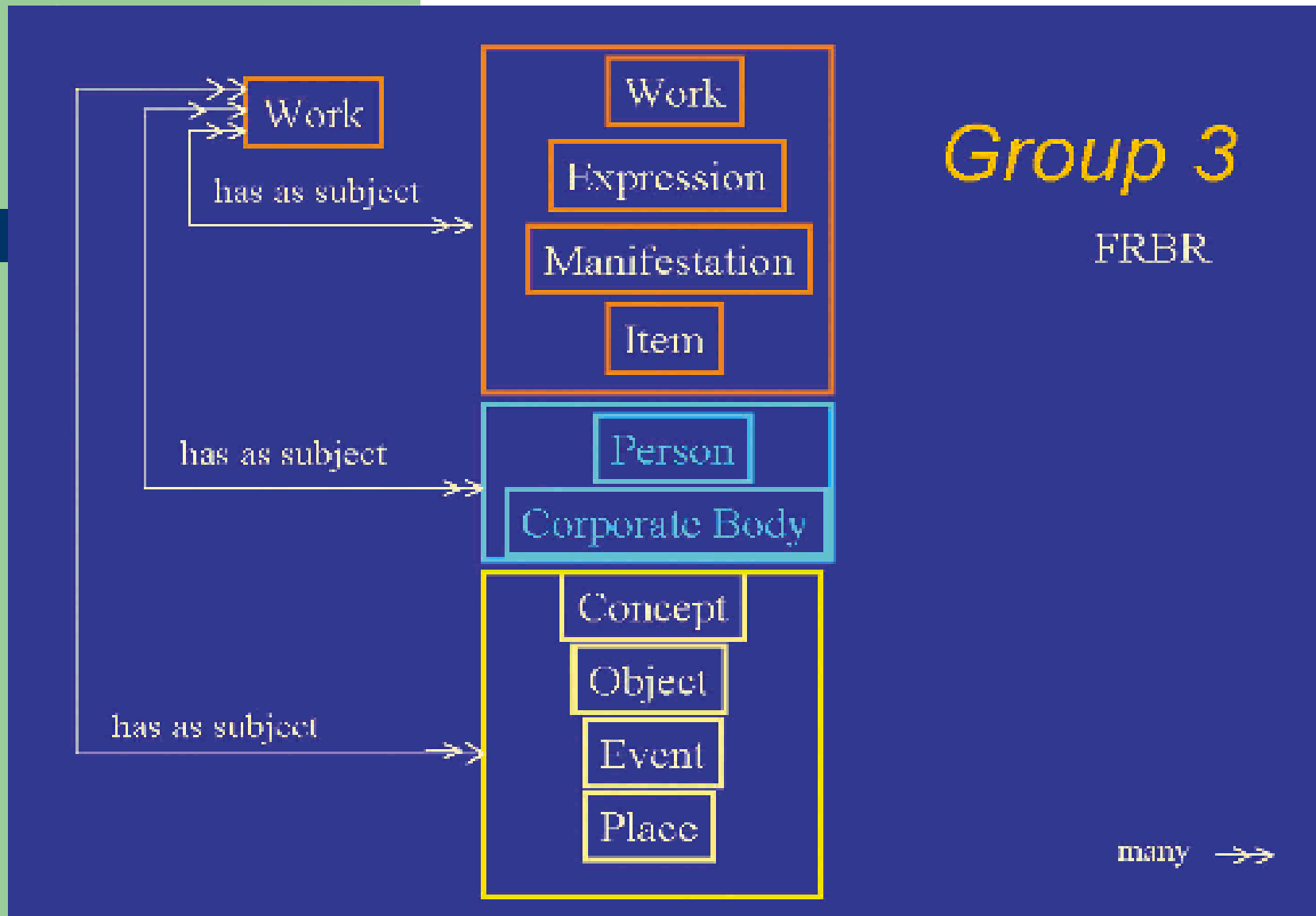
Group 2

FRBR

many →

Λειτουργικές προδιαγραφές FRBR

Σημεία θεματικής πρόσβασης

Γιατί;

Για ποιόν;

Για το χρήστη

Θεματικοί κατάλογοι βιβλιοθηκών

Frarey, C. J. (1953). Studies of use of the subject catalog: Summary and evaluation. In *M. F. Tauber (Ed.), Subject Analysis of Library Materials (pp. 147-166)*. New York: Columbia University, School of Library Service.

Διερεύνησε 27 μελέτες που αναφέρονταν στη **χρήση των καταλόγων** βιβλιοθηκών και βρήκε ότι:

Θεματικοί κατάλογοι βιβλιοθηκών

- Οι περισσότεροι χρήστες θεωρείται ότι είναι μη ειδικοί
- Ψάχνουν να εντοπίσουν αυτά που έχουν βρεί ως τα καλύτερα («best references») ή να σημειώσουν τη θέση τους στο ράφι
- Αναζητούν τεκμήρια στην αγγλική και τα πλέον πρόσφατα
- Χρησιμοποιείται σε μικρό βαθμό η βιβλιογραφική πληροφορία από το δελτίο εγγραφής
- Έχουν συχνά δυσκολία να κατανοήσουν τις θεματικές αναγραφές λόγω σφαλμάτων στη θεματική περιγραφή, λόγω διαφορετικής προσέγγισης ή λόγω χρήσης πεπαλαιωμένης ορολογίας
- Ο θεματικός κατάλογος συμβάλλει στην ανεύρεση πληροφοριών από τους χρήστες κατά 70%
- Είναι απαραίτητο να βρεθεί τρόπος παροχής επιλεκτικής αντί συνολικής θεματικής κάλυψης
- Υπάρχει μεγάλη ανάγκη εκπαίδευσης στη χρήση των καταλόγων

Αξιοπιστία θεματικών επικεφαλίδων LC

Chan, Lois Mai, Vazine-Goetz, Diane. Toward a Computer-Generated Subject Validation File: Feasibility and Usefulness, *Library Resources & Technical Services*, v42 n1 p45-60 Jan 1998.

Διερεύνησαν **την επίδοση και την αξιοπιστία των θεματικών επικεφαλίδων** που χρησιμοποιούνται στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, κάνοντας με αυτοματοποιημένο τρόπο σάρωση της χρήσης που είχαν σε εγγραφές του καταλόγου της LC, και παρατήρησαν:

Αξιοπιστία θεματικών επικεφαλίδων LC

Σε 20.473 θεματικές επικεφαλίδες που σαρώθηκαν:

Οι 14.500 (70,8%) αντιστοιχούσαν σε μία μόνο εγγραφή της Βιβλιοθήκης

Οι 122 (0,6%) είχαν δοθεί πάνω από 50 φορές

Οι επικεφαλίδες με τη μικρότερη χρήση έχουν και τα περισσότερα λάθη

Οι επικεφαλίδες οι σχετικές με θέμα (topic) καλύπτουν τα 2/3 των συνολικά χρησιμοποιούμενων

Το 13,9% των επικεφαλίδων που αποδίδονται περιλαμβάνονται στις LCSH, οι άλλες κατασκευάζονται από τους καταλογογράφους

Η έρευνα κατέληξε ότι χρειάζεται και είναι εφικτό να γίνεται αυτοματοποιημένος έλεγχος του θεματικού καταλόγου, ως προς την κατασκευή νέων επικεφαλίδων, ως προς την ανανέωση/διόρθωση των υπάρχουσών, ως προς τη συντήρηση/βελτίωσή του συνολικά.

Χρήση/επιλογή όρων αναζήτησης από τους χρήστες

- *Έρευνα το 1977 σε δελτιοκαταλόγους:* οι όροι που χρησιμοποιεί ο χρήστης για αναζήτηση ταιριάζουν με τις θεματικές επικεφαλίδες που έχουν πραγματικά αποδοθεί κατά 21 - 35%.
- *Έρευνα το 1989 σε online καταλόγους:* οι όροι που χρησιμοποιεί ο χρήστης για αναζήτηση ταιριάζουν με τις θεματικές επικεφαλίδες LC που έχουν πραγματικά αποδοθεί κατά 47%.
- *Ικανοποίηση χρηστών:* από δελτιοκαταλόγους 70%, από την υπηρεσία εξυπηρέτησης/πληροφόρησης 90% (παρεμβολή των ενδιάμεσων – επιστημόνων πληροφόρησης)

Γλώσσα Ευρετηρίασης ή Φυσική γλώσσα;

Με τη γλώσσα ευρετηρίασης:

- Δυνατότητα οργάνωσης των πληροφοριών του ίδιου θεματικού πεδίου σε μία ενότητα και αντίστοιχα ανάκτησής τους
- Δυνατότητα αξιοποίησης του γλωσσικού πλούτου και της ορολογίας

Όμως:

- Δυσκολία άμεσου εντοπισμού/επιλογής/κατανόησης από τους χρήστες

Ανάγκη συνδυασμού φυσικής γλώσσας – ευρετηρίασης για να αξιοποιηθεί ο γλωσσικός/ορολογικός πλούτος

Κανόνες ευρετηρίασης

- **Εξειδίκευση** (υψηλή ακρίβεια)
 - η χρησιμοποίηση στενών (ειδικών) εννοιών
- **Εξαντλητικότητα** (υψηλή ανάκληση)
 - η χρησιμοποίηση όλων των εννοιών
- **Συνέπεια** (υψηλή ανάκληση και ακρίβεια)

Άλλα θέματα:

- Ελεγχόμενο λεξιλόγιο (διαφορετικό από τις λέξεις του συγγραφέα)
- Πολιτική άποψη ευρετηριαστών
- Προσδιορισμός ομάδων (π.χ. μαύροι, αφρικανοί, νέγροι)
- Πολιτικές ομάδες (π.χ. διαδηλωτές, πλήθος, χούλιγκαν...)
- Χωρικές/γεωγραφικές, πολιτισμικές κτλ. διαφορές (π.χ. χιόνι και είδη χιονιού σε ομάδες ιθαγενών του Καναδά, μερικές δεκάδες διαφορετικοί όροι για να αποδώσουν το χρώμα ή το συνδυασμό χρωμάτων που έχει κάθε συγκεκριμένο πρόβατο ή κατσίκι στη Σκύρο...)

Προ- ή Υστερο- συνδυασμένη ευρετηρίαση;

1

Η προσυνδυασμένη:

- Μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη ακρίβεια ως προς το επιθυμητό αποτέλεσμα έρευνας
- Δίνει τη δυνατότητα καλύτερης διασαφήνισης/περιγραφής του προς έρευνα θέματος – μεγαλύτερη εξειδίκευση
- Είναι πιο αποτελεσματική στη φυλλομέτρηση, δύσκολη όμως στην αναζήτηση από το χρήστη
- Παρέχει τη δυνατότητα ανάλυσης στα μέρη
- Ο συνδυασμός που περιέχεται στη σύνταξη παρέχει ικανοποιητική αξιοπιστία (*αξία της προσέγγισης των μερών;*)
- Παρέχει ικανοποιητική ένδειξη του γενικού θεματικού πεδίου
- Είναι πολύπλοκη ως προς τη σύνταξη – χρειάζεται γνώση/εκμάθηση των κανόνων
- Δεν κατανοείται εύκολα η σύνταξη από τους χρήστες προκειμένου να επιλεγεί
- Δεν παρέχει ευελιξία στις αλλαγές/προσθήκες

Προ- ή Υστερο- συνδυασμένη ευρετηρίαση;

2

Η υστεροσυνδυασμένη:

- Διευκολύνει την αυτόματη ευρετηρίαση
- Παρέχει μεγαλύτερη ευχέρεια/ευκολία χρήσης στην αναζήτηση
- Στη φυλλομέτρηση, η χρήση της μπορεί να έχει και αρνητικά αποτελέσματα ως προς την ακρίβεια – εντάσσονται στην ίδια ενότητα πληροφορίες από διάφορα συγκείμενα
- Γίνονται εύκολα αλλαγές/προσθήκες
- Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ποικίλα συστήματα πληροφοριών
- Κάθε όρος μόνος του δεν μπορεί πάντοτε να περιγράψει το θεματικό πεδίο μίας ξεχωριστής εγγραφής
- Οι συνδυασμοί από το χρήστη μπορεί να μην έχουν την επιθυμητή ακρίβεια όπως στην προσυνδυασμένη
 - *Αξιολόγηση της προσέγγισης των όρων;*
 - *Αξιολόγηση της χρήσης των λογικών τελεστών;*

Ταξινόμηση: Υπέρ – Κατά;

- Ομοιόμορφη οργάνωση των πληροφοριών
- Δυνατότητα ένταξης ενός θεματικού πεδίου, απλού ή σύνθετου/πολύπλοκου
- Ανάγκη πρόβλεψης ταξινομικών συμβόλων για όλα τα θεματικά πεδία – όσο γενικά ή ειδικά και αν είναι
- Εύκολη λύση για τη βιβλιοθήκη – δεν υπάρχει ανάγκη προβληματισμού για τη σύνταξη και για τη σημασιολογία/ορολογία που θα χρησιμοποιηθεί
- Δύσκολη/δύσχρηστη επιλογή για το χρήστη – δεν είναι ορατή η σημασία του ταξινομικού συμβόλου

Θεματικές επικεφαλίδες: Υπέρ – Κατά;

- Δυνατότητα ένταξης ενός θεματικού πεδίου, απλού ή σύνθετου/πολύπλοκου
- Ανάγκη κατασκευής νέων επικεφαλίδων για νέα θέματα όταν προκύπτουν και δεν υπάρχουν – ανάγκη συμμόρφωσης στις εξελίξεις
- Με δυσκολίες η κατασκευή για το βιβλιοθηκονόμο – έχει αυστηρούς κανόνες σύνταξης, χρειάζεται συνέπεια στην εφαρμογή, χρειάζεται εκπαίδευση
- Δύσκολη η χρήση για τους χρήστες στην αναζήτηση – δεν κατανοούν τη σύνταξη
- Διευκόλυνση στη φυλλομέτρηση (browsing)

Θησαυροί

- Εργαλεία
 - για την οργάνωση της γνώσης και
 - για την αναζήτηση στη γνώση
- Έχουν δομημένη μορφή θεματικών ευρετηρίων.
- Ακολουθούν τα βασικά πρότυπα Ορολογίας ISO 704, ISO 1087-1 & 2 και ΕΛΟΤ 402, ΕΛΟΤ 561-1 & 2 αντίστοιχα, καθώς και τα πρότυπα Τεκμηρίωσης για τη δημιουργία θησαυρού ΕΛΟΤ 1321, ISO 2788, ISO 5964 και ISO DIS 25964.
- Βασίζονται στις σχέσεις ιεραρχίας, ισοδυναμίας, συσχέτισης.
- Παριστάνουν ένα πεδίο γνώσης, με περιεχόμενο τα συστατικά του στοιχεία διατυπωμένα με κατάλληλη/ορθή/καθιερωμένη ορολογία και με τις σχέσεις με άλλα στοιχεία αντίστοιχων χαρακτηριστικών και ιδιοτήτων.

Οντολογίες

Εργαλεία που συντελούν στην παράσταση της γνώσης των πραγμάτων και στην κοινή αντίληψη για τον κόσμο

Με τους *θησαυρούς* περιγράφεται ένα θεματικό πεδίο:

- μέσα από την παράσταση των εννοιών
- και των μεταξύ τους σχέσεων ιεραρχίας, ισοδυναμίας και συσχέτισης.

Με τις *οντολογίες*, παριστάνονται επίσης σχέσεις που αφορούν πρόσθετες ιδιότητες των εννοιών σχετικές π.χ.

- με χρόνο,
- με χώρο,
- με κατάσταση,
- με ανθρώπους,
- με γεγονότα κτλ.

Θησαυροί – Οντολογίες και σχέσεις

Στους θησαυρούς:

- ιεραρχικές σχέσεις
- συσχετικές σχέσεις
- σχέσεις ισοδυναμίας

Στις οντολογίες:

- η περιγραφή “είναι” (IsA)
- οι σχέσεις απαντούν σε ερωτήσεις που αφορούν ρόλους, ιδιότητες, χαρακτηριστικά, με συνδετικό ρηματικό τύπο, όπως “παράγεται από” ή “κατασκευάζεται από”, “παράγει” ή “κατασκευάζει”, “συντίθεται από υλικό”, “χρησιμοποιείται για”, “έχει δημιουργό τον” κτλ.

Αριστοτέλης

Οι Κατηγορίες κατά Αριστοτέλη:

- υπόσταση (ουσία)
- ποιόν (ποιότητα)
- ποσόν (ποσότητα)
- προς τι (σχέση)
- πού (χώρος)
- πότε (χρόνος)
- κείσθαι (κατάσταση)
- ἔχειν (τρόπος)
- ποιείν (ενέργεια)
- πάσχειν (πάθημα)

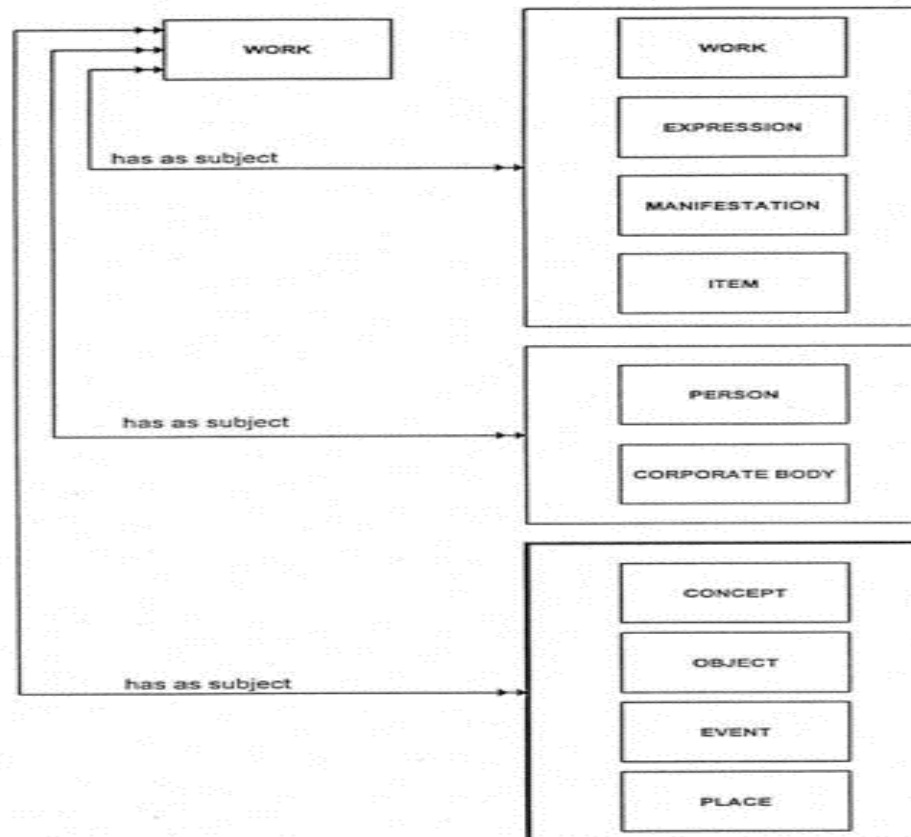
Ranganathan

5 κατηγορίες (φασέτες):

- προσωπικότητα (personality)
- ύλη ή ιδιότητα (matter or property)
- ενέργεια (energy)
- χώρος (space)
- χρόνος (time)

ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΤΑ FRBR

Figure 3.3: Group 3 Entities and “Subject” Relationships

Θησαυρός και Οντολογία σε ένα θεματικό πεδίο

- *Στις οντολογίες*
 - χωρικά, χρονικά, θεματικά πλαίσια αναφοράς
- *Στο θησαυρό*
 - κατ' αρχάς θεματικό πλαίσιο αναφοράς
- διαλειτουργικότητα
- επαναχρησιμοποίηση των πληροφοριών

Τοράκη, Κ. (2009). Από το θησαυρό στην αντίστοιχη οντολογία: μια απόπειρα προσέγγισης σε ένα ειδικό θεματικό πεδίο και τα ορολογικά ζητήματα που προκύπτουν, *7ο Συνέδριο Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας*, Αθήνα, 22-23 Οκτωβρίου 2009.

Θησαυρός και Οντολογία σε ένα θεματικό πεδίο

Παράδειγμα: Στα χωρικά δεδομένα υπάρχει **ασάφεια**

- ως προς τα όρια (ποτάμια, παραπόταμοι, βουνά λόφοι)
- ως προς τους ορισμούς (πεδιάδες, κοιλάδες)
- ως προς την ιεραρχία ένταξης (κανάλια και ύδατα / χερσαία ύδατα)

Για να περιγράψουμε χωρικές έννοιες, θα ενσωματώσουμε **ιδιότητες** (δομή, σχήμα, χρώμα, διαστάσεις, χρόνος κτλ), **σχέσεις** (όπως του θησαυρού, αλλά και να συμπληρώνονται παραπέρα με ζητήματα όπως απόσταση, προσανατολισμός, εγγύτητα κτλ (σε σχέση με άλλες χωρικές έννοιες), εξάρτηση, συσχέτιση, μερωνυμία, κληρονομικότητα, ρόλος κτλ (σε σχέση με μη χωρικές έννοιες).

ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ

ΣΚΟΠΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ

ΑΙΤΙΑ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ

ΚΑΛΥΨΗ

ΜΕΓΕΘΟΣ

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ

ΣΧΗΜΑ

ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΣΕ ΘΕΣΗ

ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

IS-A

ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ-ΑΠΟ

ΕΙΝΑΙ-ΤΜΗΜΑ-ΤΟΥ

ΣΧΕΤΙΚΗ ΘΕΣΗ

ΑΡΧΗ - ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ

ΕΓΓΥΤΗΤΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΕΚΤΑΣΗ

ΠΕΡΙΣΤΟΙΧΙΣΗ

ΓΕΙΤΝΙΑΣΗ

ΕΠΙΚΑΛΥΨΗ

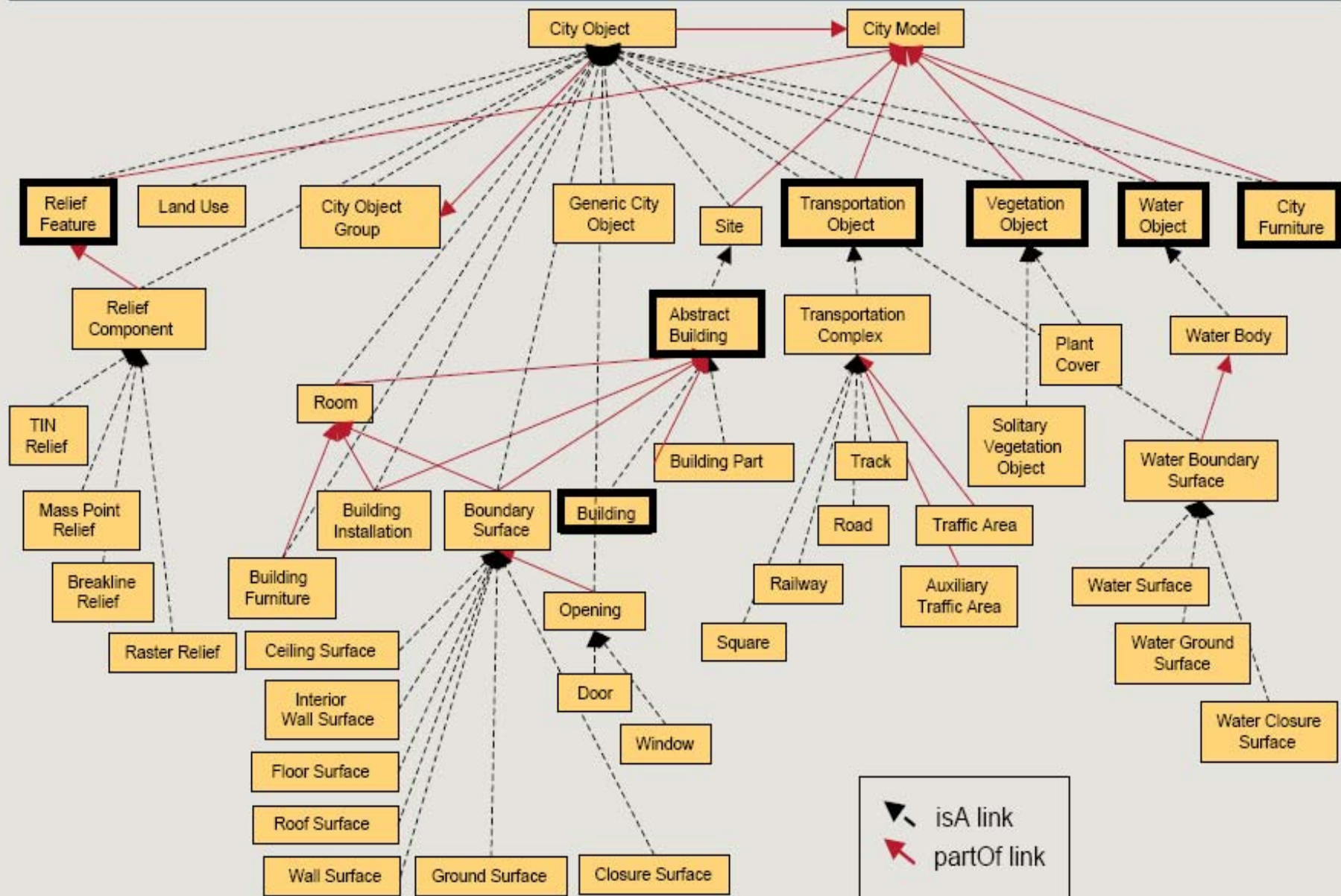
ΣΥΝΔΕΣΗ

ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ

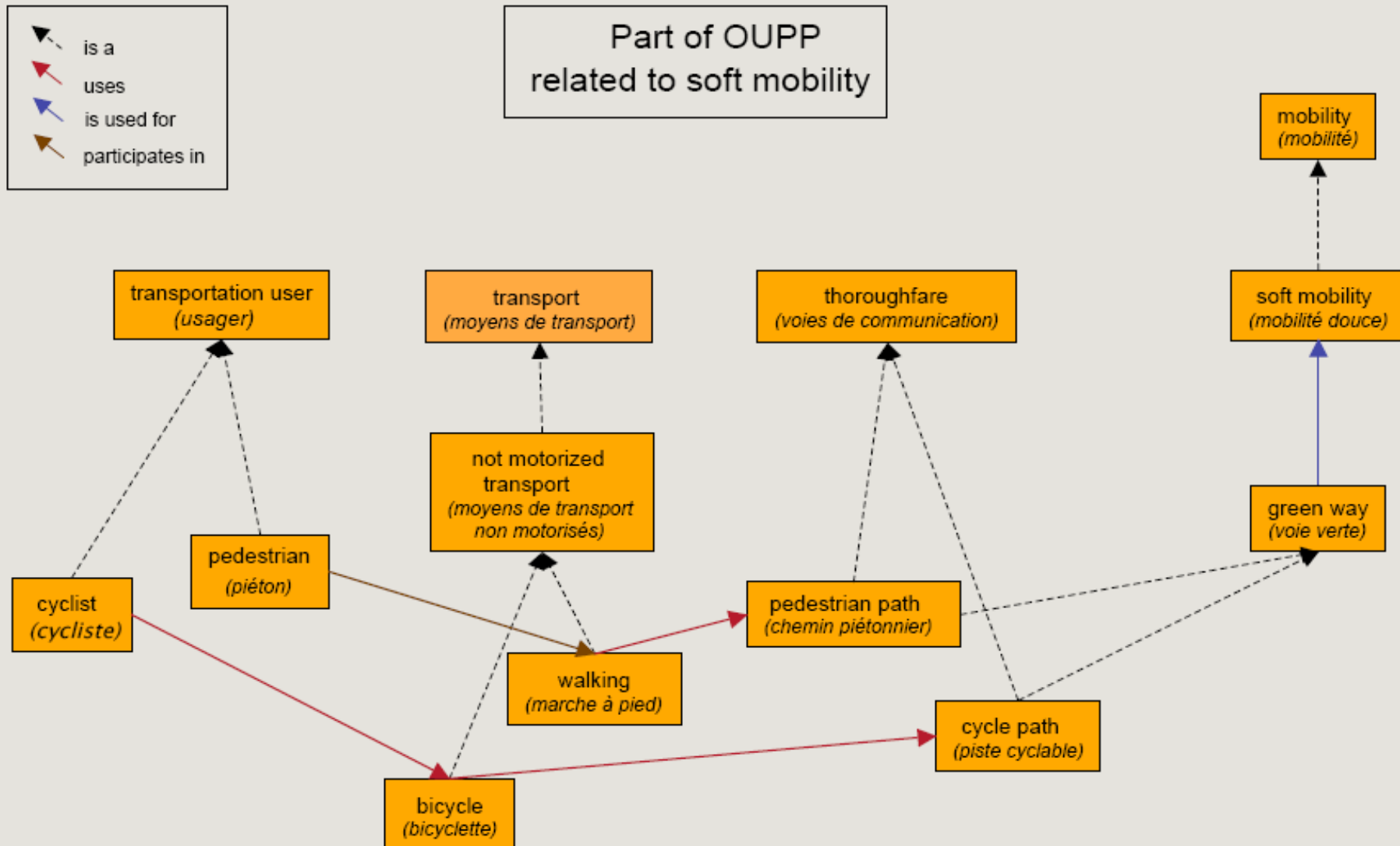
ΤΟΜΗ

ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ

Abstract View of CityGML

Example of Integration: Concepts

<open spaces by function>

parks (recreation areas)

<parks by location or context>

art parks

community parks

marine parks

neighborhood parks

regional parks

urban parks

vest-pocket parks

<parks by ownership or administration>

national parks

provincial parks

state parks

complexes

<complexes by function>

educational complexes

educational parks

.....

industrial complexes

industrial parks

research parks

.....

Όρος	ΑΟ	ΠΟ	ΕΟ	ΟΚ
αρχαιολογικά πάρκα	archaeological parks	αρχαιολογικοί χώροι	-	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική
αστικά πάρκα	urban parks	πάρκα	-	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική
βιομηχανικά πάρκα	industrial parks	βιομηχανικά συγκροτήματα	-	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική
εθνικά πάρκα	national parks	πάρκα	-	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική
μητροπολιτικά πάρκα	metropolitan parks	πάρκα	-	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική
πάρκα	parks	χώροι πρασίνου	αστικά πάρκα, εθνικά πάρκα, καταφύγια, μητροπολιτικά πάρκα, πάρκα αναψυχής	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική
πάρκα αναψυχής	recreation parks	πάρκα	-	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική

πάρκα

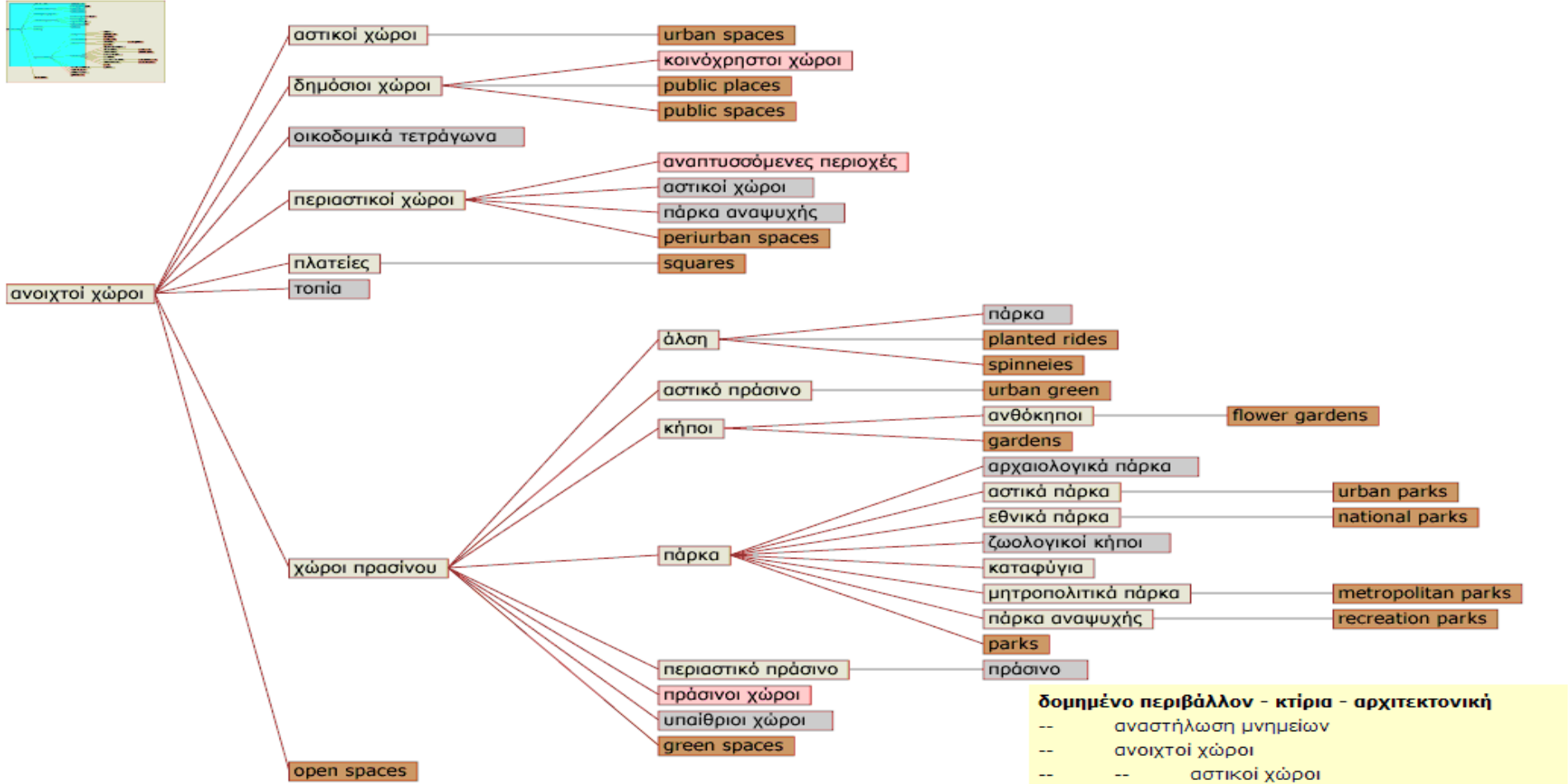
ΑΟ	parks
ΟΚ	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική
ΠΟ1	χώροι πρασίνου
ΕΟ1	αστικά πάρκα
ΕΟ1	εθνικά πάρκα
ΕΟ1	καταφύγια
ΕΟ1	μητροπολιτικά πάρκα
ΕΟ1	πάρκα αναψυχής
ΣΟ	άλση αρχαιολογικά πάρκα βιομηχανικά πάρκα ζωολογικοί κήποι

βιομηχανικά πάρκα

ΑΟ	industrial parks
ΟΚ	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική
ΠΟ1	βιομηχανικά συγκροτήματα
ΣΟ	βιομηχανικές ζώνες βιομηχανική αρχιτεκτονική πάρκα

αρχαιολογικά πάρκα

ΑΟ	archaeological parks
ΟΚ	δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική
ΠΟ1	αρχαιολογικοί χώροι
ΣΟ	πάρκα

EO XA UF TK AO ΣΟ

δομημένο περιβάλλον - κτίρια - αρχιτεκτονική

--	--	--	αναστήλωση μνημείων
--	--	--	ανοιχτοί χώροι
--	--	--	αστικοί χώροι
--	--	--	δημόσιοι χώροι
--	--	--	περιαστικοί χώροι
--	--	--	πλατείες
--	--	--	χώροι πρασίνου
--	--	--	άλση
--	--	--	αστικό πράσινο
--	--	--	κήποι
--	--	--	ανθόκηποι
--	--	--	πάρκα
--	--	--	αστικά πάρκα
--	--	--	εθνικά πάρκα
--	--	--	καταφύγια
--	--	--	μητροπολιτικά πάρκα
--	--	--	πάρκα αναψυχής
--	--	--	περιαστικό πράσινο
--	--	--	--

Θεματική ανάλυση και Ορολογία

Παράδειγμα:

“ Το πράσινο της Αθήνας αποτελείται τόσο από μεγάλους χώρους αστικού και περιαστικού πρασίνου, όπως είναι το δάσος του Υμηττού, το Αττικό Άλσος, οι λόφοι Λυκαβηττού και Φιλοπάππου και οι αρχαιολογικοί χώροι, όσο και από μικρότερους χώρους, όπως είναι τα πάρκα, οι πλατείες, οι δενδροστοιχίες και οι νησίδες των δρόμων. Ειδική περίπτωση αποτελεί ο Εθνικός Κήπος...”

“ Ελεύθεροι χώροι πρασίνου στην πόλη. Η περίπτωση των παιχνιδότοπων... Μέρος όλου αυτού του οργανικού συνόλου, της πόλης, και χώροι όπου αναπτύσσονται οι κοινωνικές σχέσεις των εκάστοτε κοινωνικών ομάδων που υπάρχουν και διαβιώνουν μέσα σε αυτήν αποτελούν και οι υπαίθριοι - ελεύθεροι χώροι (δημόσιοι ή κοινόχρηστοι). ..”

Τι (να) κάνουμε;

Πρέπει να χρησιμοποιούμε ένα μόνο σύστημα θεματικής ευρετηρίασης;

Παράδειγμα:

FAST: Faceted Application of Subject Terminology

<http://www.oclc.org/research/activities/fast/>

<http://fast.oclc.org/index.html>

FAST - φασέτες

- Topical
Subject headings—Evaluation
- Geographic
Louisiana—New Orleans
- Form (Genre)
Guidebooks
- Chronological
1939 – 1945
- Personal Names
Kilgour, Frederick G.
- Corporate Names
American Library Association

Χαρακτηριστικά του FAST

- Ανάκτηση: Προσυνδυσασμένη και Υστεροσυνδυσασμένη
 - Οι όροι στην ίδια φασέτα – προσυνδυσασμένοι
 - Οι όροι σε διαφορετικές φασέτες – υστεροσυνδυσασμένοι

<http://fast.oclc.org>

http://www.sba.unifi.it/ac/relazioni/dean_eng.pdf

FAST – κύριες επικεφαλίδες

Κάθε κύρια επικεφαλίδα πρέπει να κατασημαίνει έννοια που αντιστοιχεί σε μία φασέτα κάθε φορά, π.χ.

Banks and banking

Bibliography

California

Catalogs

1914 - 1918

Chemistry, Organic

Emigration and immigration

Self-esteem

Spain

FAST – υποδιαιρέσεις επικεφαλίδων

Οι υποδιαιρέσεις πρέπει να ανήκουν στην ίδια με τις κύριες επικεφαλίδες φασέτα, π.χ.

Abortion—Law and legislation—Criminal provisions

Alcoholics—Services for—Planning

Americans—Travel—Historiography

Asians—Legal status, laws, etc.

Bibliography—Union lists

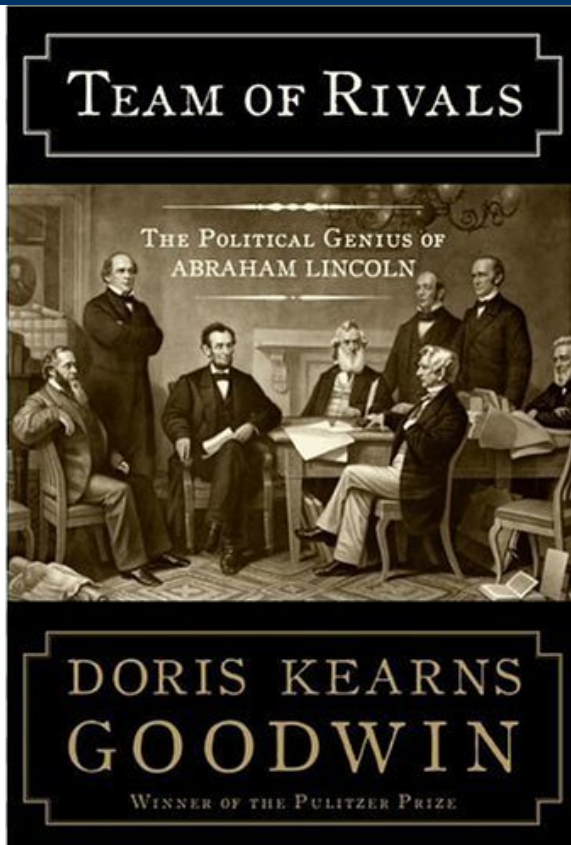
Brain—Cancer—Patients—Family relationships

California—San Francisco—Chinatown

Michigan—Lake Charlevoix

Ohio—Columbus

Από LCSH σε FAST

600 Lincoln, Abraham, \$d 1809-1865

650 Political leadership \$z United States \$v
Case studies

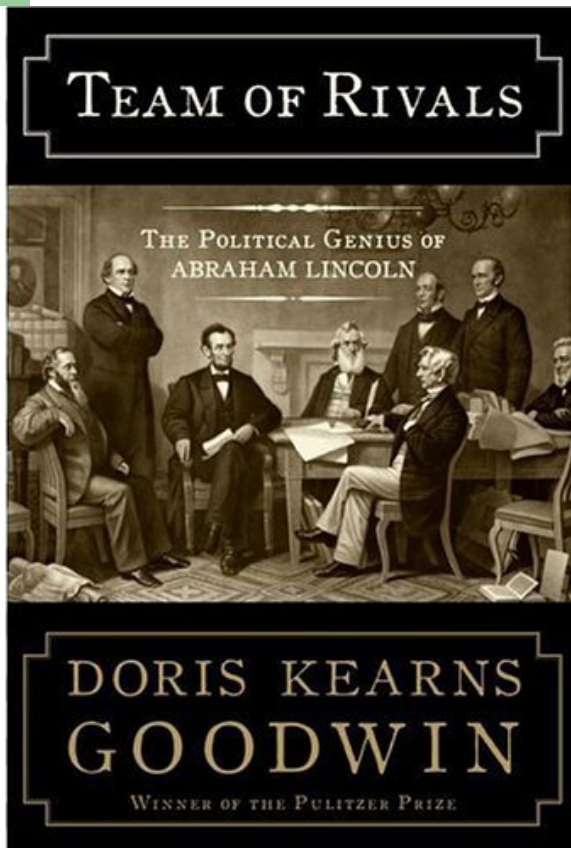
650 Genius \$v Case studies

LCSH 600 Lincoln, Abraham, \$d 1809-1865 \$x
Friends and associates

650 Presidents \$z United States \$v
Biography

651 United States \$x Politics and
government \$y 1861-1865

Από LCSH σε FAST

FAST

600 Lincoln, Abraham, \$d 1809-1865

648 1861 - 1865

650 Political leadership

650 Genius

650 Friendship

650 Presidents

650 Political science

651 United States

655 Case studies

655 Biography

Θησαυροί και Ορολογία

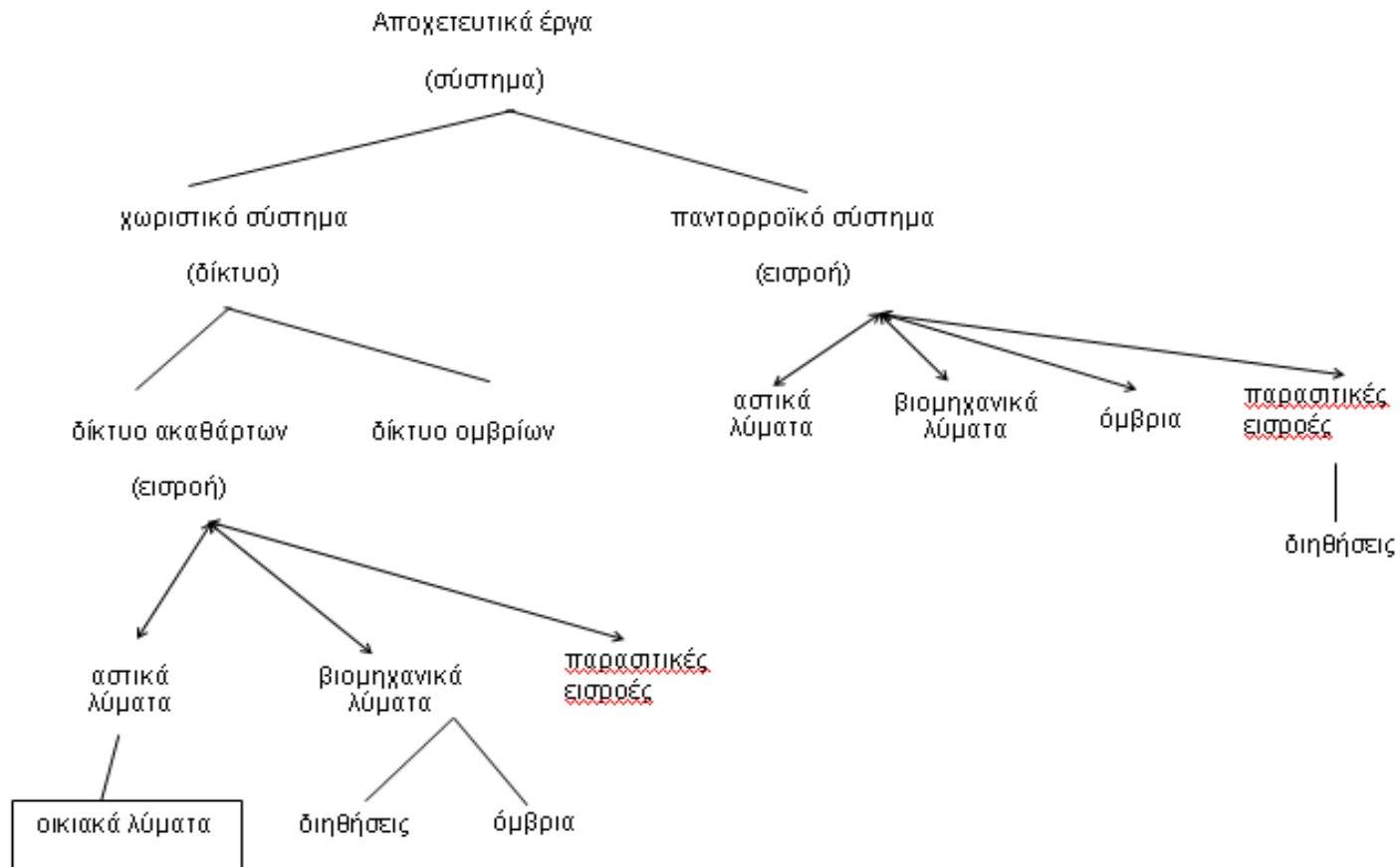
Αντιστοίχιση θησαυρών

Εναρμόνιση ορολογίας

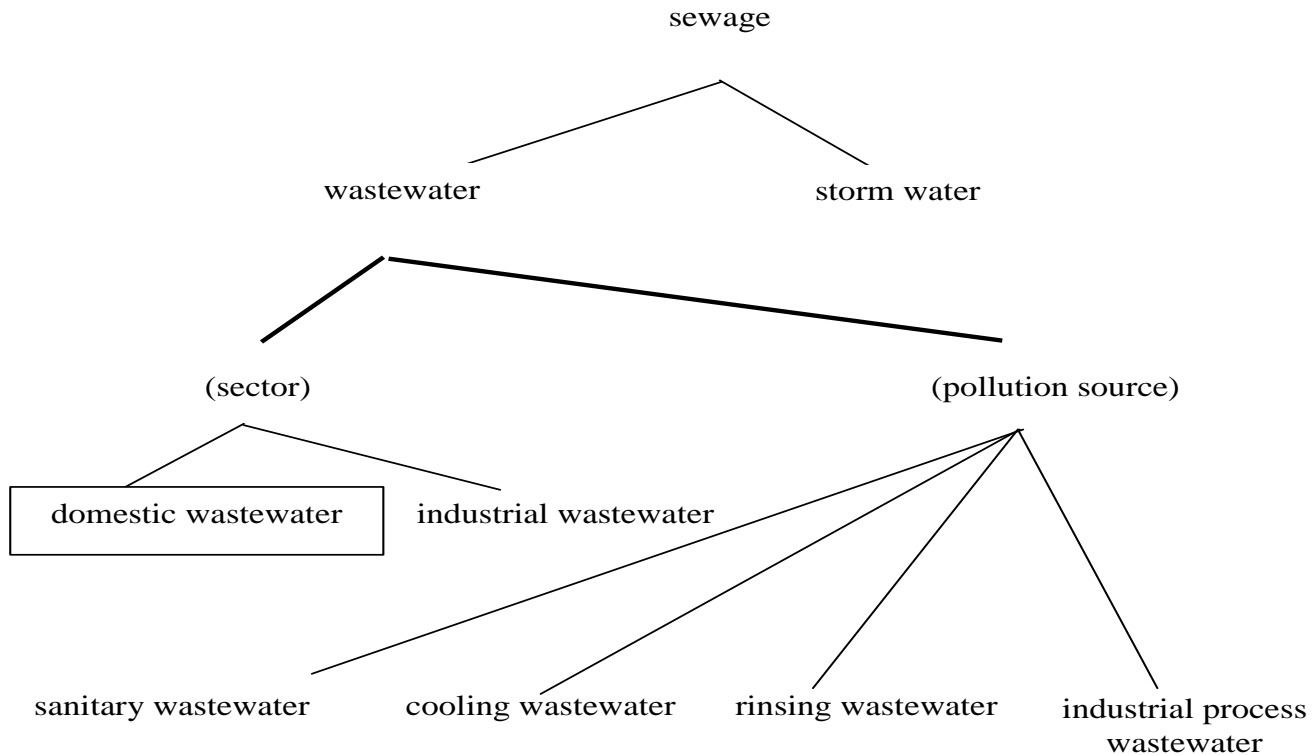
&

SKOS

Εναρμόνιση;

Εναρμόνιση;

Θησαυροί και Ορολογία

1

Θησαυρός Gemet <http://www.eionet.europa.eu/gemet/>

habitat

Definition: 1) The locality in which a plant or animal naturally grows or lives. It can be either the geographical area over which it extends, or the particular station in which a specimen is found. 2) A physical portion of the environment that is inhabited by an organism or population of organisms. A habitat is characterized by a relative uniformity of the physical environment and fairly close interaction of all the biological species involved. In terms of region, a habitat may comprise a desert, a tropical forest, a prairie field, the Arctic Tundra or the Arctic Ocean. (Source: WRIGHT / GILP)

BT synecology (*with BT ecology*)

NT animal habitat wildlife habitat

Greek: οικότοπος/ενδιαίτημα

Θησαυροί και Ορολογία

2

Multilingual European Language Social Science Thesaurus
<http://elsst.esds.ac.uk/login.aspx>

habitats

Definition: the place where an animal or plant normally lives

BT natural environment

TT environment

RT ecology

Greek: φυσική κατοικία

Θησαυροί και Ορολογία

3

Unesco Thesaurus <http://databases.unesco.org/thesaurus/>

habitats

BT human settlements

TT human settlements and land use

RT animal ecology Biomes Biosphere Ecology Plant ecology

Θησαυροί και Ορολογία

4

Θησαυρός ελληνικών επιστημονικών όρων
<http://thesaurus.lib.ntua.gr:8081/WebTMS/>

οικότοποι

ΑΟhabitats

ΔΣ1. Περιβάλλον όπου ζει ή δραστηριοποιείται ένα είδος και το οποίο χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένες περιβαλλοντικές συνθήκες σχετικά ομοιόμορφες (Παραπομπή ορισμού Κίμων Χατζημπίρος, Φυσικός-Οικολόγος, Λέκτωρ Ε.Μ.Π., πηγή ΙΑΤΕ). 2. Ο χώρος στον οποίο διαβιούν ζώα και φυτά (Πηγή: Elsst Thesaurus).

ΟΚ οικισμοί - οικισμοί ανθρώπων
περιβάλλον - φυσικοί πόροι

ΧΑ ενδίαιτήματα

ΠΟ1 ανθρώπινοι οικισμοί

ΠΟ1 φυσικό περιβάλλον

ΕΟ1 αστικοί οικότοποι διάσπαρτοι οικισμοί φυσικοί οικότοποι

ΣΟ βιόσφαιρα κατανομή πληθυσμού οικολογία περιβάλλον

Πηγή (ελλ.) ELSST Thesaurus GEMET IATE

Πηγή (αγγλ.) ELSST Thesaurus GEMET OECD

Θησαυροί και Ορολογία

5

Θησαυρός ελληνικών επιστημονικών όρων
<http://thesaurus.lib.ntua.gr:8081/WebTMS/>

κατοίκηση

ΑΟ dwelling
habitat
housing

ΟΚ οικισμοί - οικισμοί ανθρώπων

ΠΟ1 οικισμοί - οικισμοί ανθρώπων

ΣΟ ανθρώπινοι οικισμοί

Αξιολόγηση θησαυρών

- Όροι και πεδία
- Σχέσεις
- Καταχώριση, τροποποίηση, διαγραφή
- Ελεγχοι συνέπειας
- Εμφάνιση, εκτύπωση, αποθήκευση
- Ευρετηρίαση, ανάκτηση
- Εναρμόνιση ορολογίας

Αξιολόγηση λογισμικού θησαυρών -1

A. Γενικά χαρακτηριστικά

- Λειτουργεί σε περιβάλλον Διαδικτύου
- Υποστηρίζει την ταυτόχρονη χρήση από πολλούς χρήστες από διαφορετικές διευθύνσεις

B. Κατασκευή και διατήρηση του θησαυρού

- Επιτρέπει την εισαγωγή-καταχώριση του λεκτικού υλικού κάθε μορφής - καθιερωμένων όρων, άλλων λεκτικών μορφών (ομωνύμων, συνωνύμων κλπ), σχέσεων, παραπεμπτικών μορφών, σημειώσεων κλπ)
- Επιτρέπει τη συνεχή ανανέωση, ενημέρωση του θησαυρού – με εισαγωγή νέων λεκτικών μορφών ή/και αλλαγή αυτών που ήδη έχουν καταχωρισθεί
- Κατά τη διάρκεια των εργασιών κατασκευής και διατήρησης του θησαυρού, υπάρχει η δυνατότητα εμφάνισης, εκτύπωσης και τοπικής αποθήκευσης μέρους ή όλου του θησαυρού.

Αξιολόγηση λογισμικού θησαυρών -2

Γ. Προϊόν του θησαυρού

- Υποστηρίζονται όλες οι σχέσεις ανάμεσα στους όρους (ιεραρχικές, ισοδυναμίας, συσχέτισης), όπως προβλέπεται από τα σχετικά πρότυπα ISO και ΕΛΟΤ.
- Υποστηρίζεται η αλφαβητική και συστηματική παρουσίαση
- Υποστηρίζεται η ιεραρχική παρουσίαση

Δ. Ανταλλαγή, ολοκλήρωση και συμβατότητα

- θησαυρός μπορεί να ενσωματωθεί σε σύστημα ανάκτησης πληροφοριών.
- Έχει τη δυνατότητα μαζικής εισαγωγής και εξαγωγής δεδομένων (όλου του θησαυρού ή μέρους αυτού, με βάση επιλεγμένα κριτήρια) και σε μορφή επεξεργάσιμη.
- Υποστηρίζει τη δόμηση πολύγλωσσου θησαυρού, σύμφωνα με το σχετικό πρότυπο ISO με κυρίαρχη την ελληνική γλώσσα ή με ισοδύναμες τουλάχιστον την ελληνική και αγγλική)
- Να υπάρχει πρόβλεψη για εισαγωγή θεματικών ευρετηρίων

Αξιολόγηση λογισμικού θησαυρών -3

Ε. Όροι και πεδία

- Το σύστημα έχει τη δυνατότητα καθορισμού του απαιτούμενου αριθμού πεδίων για την καταχώρηση όρων, Διευκρινιστική Σημείωση, Ταξινομικό σύμβολο, Πηγή προέλευσης (βιβλιοθήκη), κ.ά όπως ημερομηνία εισαγωγής, καθιέρωσης κατάσταση του όρου (καθιερωμένος, πρόχειρος, σε επεξεργασία, υπό έγκριση κλπ) κ.ά.
- Προβλέπεται πεδίο διευκρινιστικών σημειώσεων (ΔΣ) για εισαγωγή ελεύθερου κειμένου Προβλέπεται πεδίο για ταξινομική κωδικοποίηση (TK) για τη δόμηση σε θεματικές ομάδες (φασέτες) και για τη συστηματική παρουσίαση του θησαυρού
- Προβλέπεται πεδίο δήλωσης γλώσσας απόδοσης του όρου
- Προβλέπεται πεδίο για ιστορική σημείωση (ημερομηνία εισαγωγής, καθιέρωσης, τροποποίησης)
- Προβλέπεται πεδίο κατάστασης του όρου (καθιερωμένος, πρόχειρος, σε επεξεργασία, υπό έγκριση κτλ)
- Προβλέπεται πεδίο προέλευσης του όρου
- Το μήκος των πεδίων κάθε όρου εξασφαλίζει τη δυνατότητα καταχώρισης σύμπλοκων λεκτικών μορφών και την εισαγωγή από και ανταλλαγή με άλλα συστήματα θεματικών ευρετηρίων. (πεδία μεταβλητού μήκους).
- Το μήκος του πεδίου καταχώρισης γλώσσας μπορεί να είναι σταθερό (2 χαρακτήρες), δεδομένου ότι θα χρησιμοποιηθεί η τυποποιημένη κωδικοποίηση των γλωσσών.
- Προβλέπεται η χρήση Ελληνικού και Λατινικού αλφαβήτου σε όλα τα πεδία.

Αξιολόγηση λογισμικού θησαυρών -4

ΣΤ. Σχέσεις

- Υποστηρίζονται όλες οι σχέσεις ανάμεσα στους όρους (ιεραρχικές, ισοδυναμίας, συσχετικές), όπως προβλέπεται από τα σχετικά πρότυπα ISO και ΕΛΟΤ.
- Δεν υπάρχουν περιορισμοί στον αριθμό των όρων που θα εντάσσονται στις παραπάνω σχέσεις,
- Υπάρχει ευελιξία στις δυνατότητες συσχέτισης διαφόρων λεκτικών μορφών, λαμβάνοντας υπόψη το σημασιολογικό επίπεδο, π.χ. σύμπλοκων όρων που δεν αναπαριστούν συγκεκριμένες έννοιες στο θησαυρό, ομώνυμων που θα αναπαριστώνται με διαφορετικούς όρους ανάλογα με τη σημασία τους ή πλατύτερων όρων που θα αναπαριστώνται με έναν ή περισσότερους ειδικότερους όρους κ.λπ.
- Υπάρχει δυνατότητα πολυιεραρχικών σχέσεων (όταν ένας όρος έχει παραπάνω από έναν πλατύτερους όρους) χωρίς περιορισμό.
- Ορίζεται η ισοδυναμία στην περίπτωση των συμβατών και πολύγλωσσων θεματικών ευρετηρίων και θησαυρών.
- Ορίζεται αν θα ισχύει η ισοδυναμία των δύο γλωσσών ή η κυριαρχία της μίας εκ των δύο. Στη δεύτερη περίπτωση, κυρίαρχη γλώσσα ορίζεται η ελληνική.

Αξιολόγηση λογισμικού θησαυρών -5

Z. Καταχώριση, τροποποίηση και διαγραφή δεδομένων και σχέσεων

- Το πρόγραμμα παρέχει τη δυνατότητα καταχώρισης, τροποποίησης και διαγραφής των δεδομένων και των σχέσεων ανάμεσα στους όρους του θησαυρού (από εξουσιοδοτημένους χρήστες).
- Υπάρχει δυνατότητα μαζικής εισαγωγής δεδομένων από άλλα συστήματα.
- Υπάρχει δυνατότητα τροποποιήσεων και διαγραφών, τόσο σε μαζικό επίπεδο, όσο και με την πληκτρολόγηση επί μέρους όρων, χαρακτηριστικών τους και σχέσεων ανάμεσα τους.
- Κατά τη διαγραφή όρων, πρέπει να διαγράφονται και όλες οι σχέσεις που συνδέονται με αυτούς.

Αξιολόγηση λογισμικού θησαυρών -6

H. Έλεγχοι συνέπειας

- Το πρόγραμμα ελέγχει την απόρριψη πολλαπλών αναγραφών για τον ίδιο όρο, εκτός εάν πρόκειται να δημιουργηθούν συμβατά ή πολύγλωσσα ευρετήρια
- Το πρόγραμμα προβλέπει τη δυνατότητα αποδοχής συγκεκριμένων χαρακτήρων για ορισμένα πεδία (π.χ. τα πεδία καθιερωμένων τιμών, όπως κωδικών ταξινόμησης ή γλωσσών).
- Ελέγχεται η αντιστροφή των σχέσεων, ώστε να μην είναι δυνατή η εισαγωγή ελλιπών σχέσεων, π.χ. σχέσεων από ένα όρο σε άλλο χωρίς το αντίστροφο.
- Εμποδίζεται η εισαγωγή πολλαπλών σχέσεων ανάμεσα σε δύο όρους, η εισαγωγή ιεραρχικών ή συσχετικών σχέσεων ανάμεσα σε καθιερωμένους και μη καθιερωμένους όρους, καθώς και η εισαγωγή αντιφατικών σχέσεων ανάμεσα σε όρους στα διάφορα επίπεδα ιεραρχίας.

Αξιολόγηση λογισμικού θησαυρών -7

Θ. Εμφάνιση στην οθόνη, εκτύπωση και αποθήκευση σε αρχείο

.....

Ι. Ευρετηρίαση και ανάκτηση

.....

Ελληνικός Θησαυρός Επιστημονικών Όρων

<http://thesaurus.lib.ntua.gr:8081/WebTMS/>

Σύνοψη ...

- Γιατί θεματική ανάλυση;
- Τι αφορά;
- Ποιους αφορά;
- Χρήστες;
- Ανάκληση ~ Ακρίβεια
- FRBR
- Οντολογίες;
- Ορολογία;
- Ποιότητα θεματικών καταλόγων;
- Προ- ~ υστερο- συνδυασμένη;
- ...

Ενδεικτική βιβλιογραφία (και μόνο...)

- Anderson, James D. and Melissa A. Hofmann (2006). A fully faceted syntax for *Library of Congress Subject Headings, Cataloging & Classification Quarterly*, v. 43, no. 1, pp. 7-38.
- Bates, Marcia J. (1986). Subject Access in Online Catalogs: A Design Model. *Journal of the ASIS*, v. 37, no 6, pp. 357-376. http://polaris.gseis.ucla.edu/gleazer/462_readings/Bates.pdf
- Bates, Marcia J. (2003). *Task Force Recommendation 2.3 Research and Design Review: Improving User Access to Library Catalog and Portal Information. Final Report (Version 3)*. <http://www.loc.gov/catdir/bibcontrol/2.3BatesReport6-03.doc.pdf>.
- CannCasciato, D. (2003). Hierarchical Gaps and Subject Authority Control Processing : an Assessment, *Library Philosophy and Practice* v. 5, no. 2. <http://unllib.unl.edu/LPP/cann-c3.html>.
- Chan, Lois Mai and Diane Vizine-Goetz. (1998). Toward a Computer-Generated Subject Validation File: Feasibility and Usefulness. *Library Resources & Technical Services* v. 42, no. 1, pp. 45-60.
- Hutchins, W. J. (1978). The concept of 'aboutness' in subject indexing. *Aslib proceedings*, v. 30, no. 5, pp. 172-181. <http://www.hutchinsweb.me.uk/AslibProc-1978.pdf>.
- Isaac, A. et al. (2009). Evaluating thesaurus alignments for semantic interoperability in the library domain. *IEEE Intelligent Systems*, v. 24, no. 2, pp. 76-86. http://www.dit.unitn.it/~p2p/RelatedWork/Matching/wang_ieee.pdf.
- *Library of Congress Subject Headings: Pre- vs. Post-Coordination and Related Issues*. (2007). Library of Congress. Report prepared by the Cataloging Policy and Support Office. http://www.loc.gov/catdir/cpso/pre_vs_post.pdf.
- Svenonius, Elaine (2000). *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge, Mass.: MIT Press.